

Specifické poruchy učení (SPU)

Poruchy učení jsou souhrnným označením různorodé skupiny poruch, které se projevují zřetelnými obtížemi při nabývání a užívání takových dovedností, jako je mluvení, porozumění mluvené řeči, čtení, psaní, matematické usuzování nebo počítání. Tyto poruchy jsou vlastní postiženému jedinci a předpokládají dysfunkci CNS. I když se porucha učení může vyskytnout souběžně s jinými formami postižení (smyslové vady, mentální retardace, sociální a emocionální poruchy), nebo souběžně s jinými vlivy prostředí (kulturní zvláštnosti, nedostatečná nebo nevhodná výuka, psychogenní činitele), není přímým následkem takových postižení nebo nepříznivých vlivů.

Přibližně 1 – 2 % jedinců z běžné populace dětí a mládeže je v naší zemi v průběhu výchovně vzdělávacího procesu znevýhodněno specifickými poruchami učení. Tyto poruchy činí obtíže při osvojování učiva běžnými výukovými metodami, přestože dítě má přiměřenou inteligenci a dostatečně podnětné prostředí. Poruchami učení jsou častěji postiženi chlapci, protože celkové zrání mozkové tkáně probíhá rychleji u dívek než u chlapců a je i dříve skončeno.

K nejčastěji se vyskytujícím poruchám náleží:

Dyslexie – porucha projevující se neschopností naučit se číst běžně používanými výukovými metodami. Při dyslexii se nejčastěji objevují tyto chyby: dvojitě čtení – dítě si přečte slovo po hláskách pro sebe a potom jej vysloví nahlas, záměny písmen, vynechávání, přidávání, přesmykování písmen, ulpívání na slabikách, přerývané slabikování, obtíže při čtení slov se souhláskovými shluky, domýšlení textu, čtení bez porozumění.

Dysgrafie – projevuje se výraznými obtížemi v osvojování psaní, tj. při učení se tvarům jednotlivých písmen, anebo celkovou nápadnou formální neobratností písemného projevu. Je porušena koordinace jemné a hrubé motoriky, zrakového vnímání, kinestéze (polohocit, pohybovit). Poruchy psaní se projevují křečovitým sevřením psacího náčiní a nesprávným úchopem.

Dysortografie – je charakterizována nápadnými nebo i nesmyslnými pravopisnými chybami plynoucí z neschopnosti aplikovat třeba i dobře osvojená pravopisná pravidla v důsledku poruchy příslušných funkcí (např. sluchového a zrakového vnímání, poruchy vnímání a reprodukce rytmu, vývoje grafomotoriky a poruchy řeči). Chybí cit pro jazyk. Mezi specifické dysortografické chyby patří: nerozlišování krátkých a dlouhých samohlásek, slabik dy – di, ty – ti, ny – ni, sykavek c – s – z, č – š – ž, vynechávání a přesmykování slabik či písmen, nedodržení hranice slov v písmu – žák píše dvě i více slov dohromady.

Dyskalkulie – porucha schopnosti operovat s číselnými symboly. Obtíže se projevují s orientací v číselné řadě, záměně pořadí číslic, řádů a prostorové orientaci. Bývá postiženo zrakové a sluchové vnímání, prostorová a pravolevá orientace, vnímání a reprodukce rytmu.

Dyspinxie – porucha kresebného projevu. Obtíže se projevují nízkou úrovní kresebného projevu, neobratností v držení tužky. Dítě nedovede převést svou trojrozměrnou představu na plochu papíru.

Neverbální poruchy učení – mluví se o nich v souvislosti s dyskalkuliemi a získanými akalkuliemi. Pro neverbální poruchy učení je nejobvyklejší visuoprostorová akalkulie, kdy je porušena představa lineární, plošná, prostorová. U dětí s touto poruchou je vývoj řeči dobrý, slovní testy jsou v normě. Užití řeči je však necitlivé a sociálně nepřiměřené. V praxi to znamená, že nerozumí slovním hříčkám, uniká jim vtip, nechápu metaforu a nemají smysl pro humor. Obtíže se projeví v geometrii, kolektivních míčových hrách –

dítě je ze hry vylučováno, neví, kde stojí, překáží. V oblasti morální se jeví jako nevyspělé, nedokáže interpretovat výrazy obličejů a gest.

Dysmuzie – je porucha hudebních schopností, rozlišení melodie, rytmu.

Hyperlexie – je mimořádná schopnost naučit se číst při nedostačující inteligenci (pod úrovni školní vzdělatelnosti). Patří sem i děti, které ovládají čtení již v raném věku.